

De ACT Corona Monitor 2020

Een onderzoek voor de leden van ACT Acteursbelangen

Henk Vinken
Hans Mariën

HTH Research
P.a. Pyrrhula Research Consultants BV
Willem II straat 49
5038 BD Tilburg

Tilburg, januari 2021

© 2021 HTH Research

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming. Het gebruik van cijfers en/of tekst als toelichting of ondersteuning bij artikelen, boeken en scripties is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

www.hth-research.nl

Inhoudsopgave

Dankwoord	3
Inleiding	4
Vragenlijst	4
Aanpak	5
Respons	5
Profiel	6
Leeftijd, ervaring, sekse	6
Woonplaats en gezinssituatie	6
Arbeidspositie	6
Voorkeur: loondienst c.q. zelfstandig	8
Werkzaamheden	9
Producties	9
Uren	10
Weggefallen werk door corona	11
Verdiensten	13
Persoonlijk bruto jaarinkomen	13
Inkomstenbronnen	14
Steunmaatregelen	15
Rond kunnen komen en het inkomen van een partner	17
Scenario's	18
Inhalen van werk	18
Biedt de coronacrisis kansen?	18
Acteur blijven en bij- of omscholing	19
Ontwikkeling inkomsten en financiële problemen	19
Tariefafspraken	20
Tarieven	20
Minimum- of normafspraken	21
Verschillen tussen acteurs	22
In loondienst, verloning zzp'er of combinaties	23

Acteursprofielen	23
Ervaringsjaren	24
Gezinssituatie	25
Sekse	25
Conclusies	26
Profiel	26
Werkzaamheden	26
Verdiensten	26
Scenario's	27
Tariefafspraken	27
Verschillen tussen acteurs	27

Dankwoord

De onderzoekers danken Anita Kwakman, secretaris van ACT Acteursbelangen en de leden van ACT Gonny Gaakeer, Malou Gorter, Christopher Parren en Reinout Bussemaker voor hun belangrijke inbreng bij dit onderzoek en voor hun commentaar op deze rapportage. We bedanken ook alle ACT-leden bedanken die aan het vragenlijstonderzoek hebben meegedaan.

Inleiding

Al enige jaren verschijnt de ACT Monitor, een herhaald onderzoek onder leden van ACT Acteursbelangen, de beroepsorganisatie voor professionele acteurs in Nederland. Hiermee worden systematisch de profielen, werkzaamheden en verdiensten van de leden van ACT in beeld gebracht. Voor 2020 stond een dergelijke monitor weer op de rol. De uitzonderlijke omstandigheden na het toeslaan van het coronavirus in Nederland in maart 2020 zijn aanleiding om de monitor dit keer (bijna) volledig te richten op de gevolgen van de coronacrisis en vooral op de gevolgen van de maatregelen die hierop van overheidswege volgden. Tot op de dag van vandaag (januari 2021) zijn theaters en podia gesloten na een korte openingsperiode medio 2020 (voor een zeer beperkt aantal toeschouwers) en valt derhalve een belangrijk deel van het werk en zo het inkomen van acteurs weg. Ook buiten de theaters en podia kan alleen onder beperkende omstandigheden (met inachtneming van 1,5 meter afstand tot de ander) gewerkt worden. In december 2020 is onder alle leden van ACT een online vragenlijst afgenomen waarmee werd beoogd om die gevolgen in beeld te brengen. Hier doen we verslag van de resultaten.

De reguliere ACT Monitor verkent de belangrijkste ontwikkelingen in de beroepspraktijk c.q. het werk en inkomen van beroepsmatig actieve acteurs, tevens leden van ACT, tussen 2015 en 2017.¹ De ACT Corona Monitor 2020 gaat na wat de voorlopige effecten van het Coronavirus zijn op het werk en inkomen van acteurs. Meer precies wordt nagegaan hoe het acteurs sinds maart 2020 is vergaan in termen van werk en inkomen, of er gebruik is gemaakt van steunmaatregelen en hoe men verder poogt te 'overleven' als acteur, in een andere rol als werkende in de wereld van theater en film of in een rol buiten die wereld. We laten acteurs kort terugkijken op het laatste 'normale' jaar, 2019 en op 2020 met een onderscheid tussen de periode vóór corona (tot en met medio maart 2020) en de periode tijdens corona (vanaf medio maart 2020 tot eind van het jaar). We hebben het veldwerk vanaf begin december 2020 gedaan en zijn ervanuit gegaan dat acteurs op dat moment een goed beeld kunnen geven van de gebeurtenissen tot einde van het jaar 2020. Er is ook aandacht gevraagd voor een afwijkend onderwerp, dat los staat van corona, maar wel bijzonder urgent en actueel is: er werden een aantal korte vragen opgenomen over tarieven per voorstelling, speeldag, et cetera, en of hierover (minimum- of norm-)afspraken moeten komen.

Vragenlijst

We zoomen in de vragenlijst in op:

- Profiel

Wie zijn de acteurs in termen van leeftijd, geslacht, gezinssituatie en woonplaats?

- Werkzaamheden

Wat zijn de belangrijkste werkzaamheden in 2019, betaald of onbetaald, binnen of buiten het eigen vakgebied? Welk acteerwerk is weggevalen na maart 2020 en hoe heeft men hierop gereageerd: is men ander werk in het eigen vakgebied gaan zoeken of werk erbuiten? Hebben theater-, televisie-, rollenspel-

¹ De ACT Monitor 2015 en de ACT Monitor 2017 gaan alleen over ACT-leden. Dat geldt ook voor de ACT Corona Monitor 2020. Hierdoor is een zuivere vergelijking door de tijd mogelijk, een vergelijking die steeds verwijst naar dezelfde populatie.

en combinatieacteurs dezelfde strategieën gekozen na maart 2020? Hoe zit dat met jongere versus oudere acteurs of acteurs zonder of met een partner en een gezin?

- Verdiensten

Wat is de omvang van de inkomsten in 2019 en 2020 en uit welke bestanddelen bestaan de inkomsten: honoraria, vergoedingen, uitkeringen, steunmaatregelen?

- Verwachtingen

Wat verwacht men wat betreft werk en inkomen in de acteerwereld? Wat verwacht men op de wat langere termijn? Blijft men actief als acteur, willen acteurs zich bij- of omscholen?

- Tariefafspraken

Wat vindt men goede tarieven voor de verschillende onderdelen van het werk als acteur, moeten er afspraken komen over tarieven en wat voor afspraken dan?²

Aanpak

In december 2020 is een vragenlijst verspreid onder de leden van ACT. De vragenlijst is door de onderzoekers besproken met ACT (via Zoom) waarna een definitieve vragenlijst is opgesteld. Net als bij de eerdere ACT-monitors is de technische uitvoering van de ACT Corona Monitor 2020 door het Internetsurveybureau DataIM gedaan. Zij hebben de vragenlijst geprogrammeerd en online gezet die vervolgens is getoetst door de onderzoekers en een aantal leden van ACT. In januari 2021 zijn de data geanalyseerd en is de eindrapportage geschreven.

Respons

Van 10 tot en met 27 december 2020 is de online peiling gehouden onder de 1.184 leden van ACT. Precies 318 ACT-leden hebben de vragenlijst volledig ingevuld, dat is bijna 27 procent van alle leden. We hebben de verdeling van leeftijd en sekse van de responsgroep vergeleken met het ledenbestand en kunnen concluderen dat de responsgroep een representatieve afspiegeling is van het ledenbestand. Vrouwen en jongeren reageerden in iets mindere mate. De hoge respons betekent dat de betrouwbaarheid (hoger dan 95 procent) en nauwkeurigheid (foutmarges lager dan vijf procent) van het onderzoek gunstig zijn. Het betekent dat als het onderzoek op dezelfde wijze en op hetzelfde moment zou worden herhaald, de uitkomsten in 95 procent van de gevallen hetzelfde beeld zou geven.

Hier presenteren we de hoofdresultaten van de peiling. Aan het slot van de rapportage splitsen we de resultaten uit naar arbeidspositie, acteursprofielen, ervaringsjaren, gezinssituatie en sekse.

² We kunnen hier gebruikmaken van eind 2020 afgesloten onderzoek van HTH Research naar tariefafspraken bij musici. Zie de website van [Platform ACCT](#).

Profiel

Leeftijd, ervaring, sekse

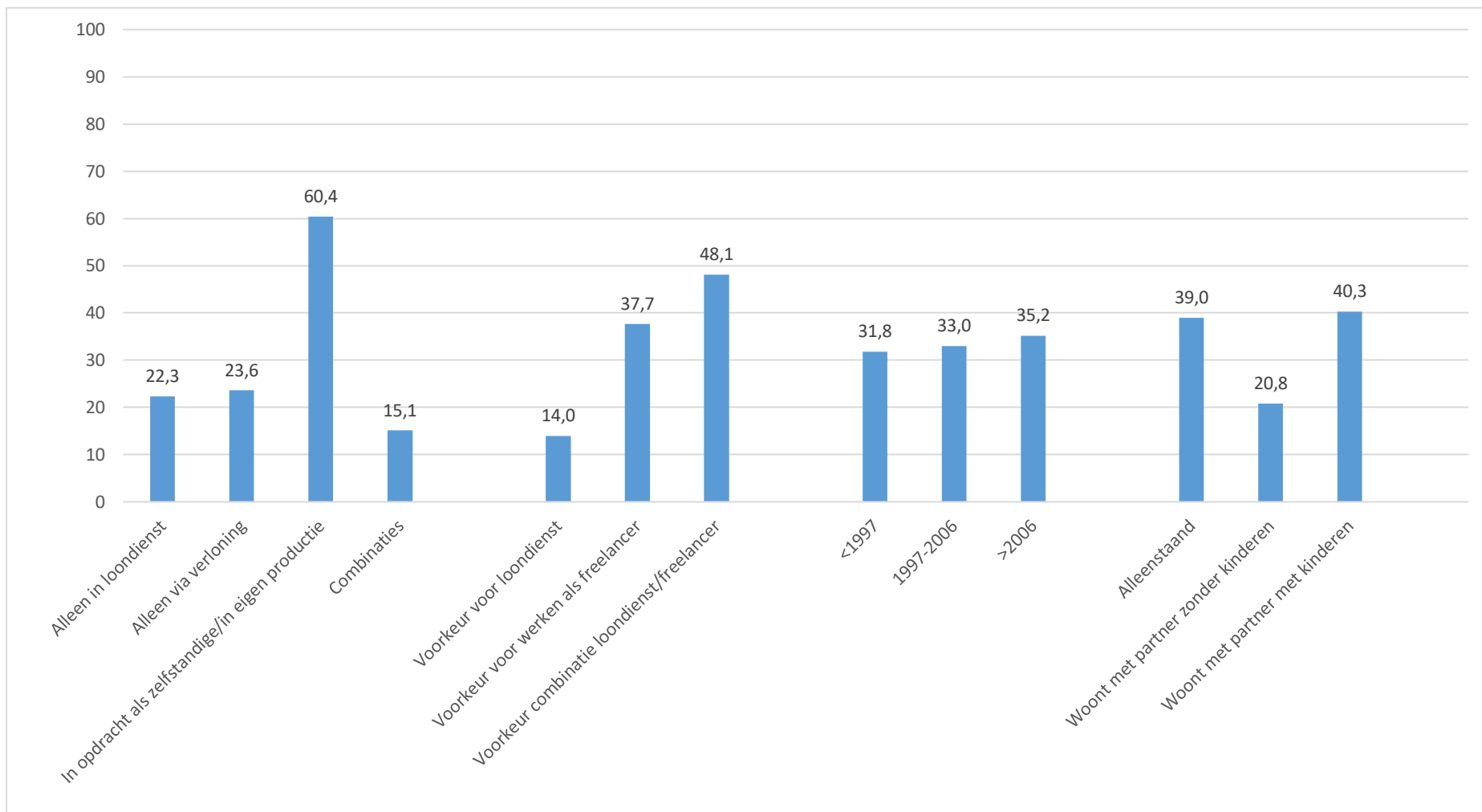
De gemiddelde leeftijd van de acteurs aangesloten bij ACT is 44 jaar. Gemiddeld is men sinds het jaar 2000 beroepsmatig actief als acteur. Ofwel, gemiddeld heeft men 20 ervaringsjaren. Bijna een derde is voor 1997 begonnen, precies een derde tussen 1997 en 2006 en meer dan een derde na 2006. Ruim de helft is man en bijna de helft is vrouw.

Woonplaats en gezinssituatie

Bijna twee derde woont in Amsterdam. Bijna een kwart woont buiten de vier grootste steden van Nederland. Zo'n 40 procent is alleenstaand, nog eens 40 procent woont samen met en partner en kinderen en 21 procent woont samen met een partner zonder kinderen.

Arbeidspositie

We hebben gekeken of we de acteurs preciezer konden indelen naar arbeidspositie: 22 procent is alleen in loondienst, 24 procent werkt alleen via verloning en 60 procent werkt uitsluitend als zelfstandige (zzp'er) in opdracht of in een eigen productie. Zo'n 15 procent werkt in combinaties van loondienst, verloning en freelancerschap. De voorkeur van acteurs laat een heel ander beeld zien. Bijna 40 procent heeft ook de voorkeur om als freelancer te werken (tegen dus 60 procent die dat in de werkelijkheid doet). Bijna de helft zou het liefst in combinatie van loondienst en freelancerschap werken (tegen dus 15 procent die dat nu doet). De volgende figuur vat samen.

Figuur 1: Arbeidscontracten, voorkeuren, perioden van beroepsmatige start als acteur en gezinssituatie (%)

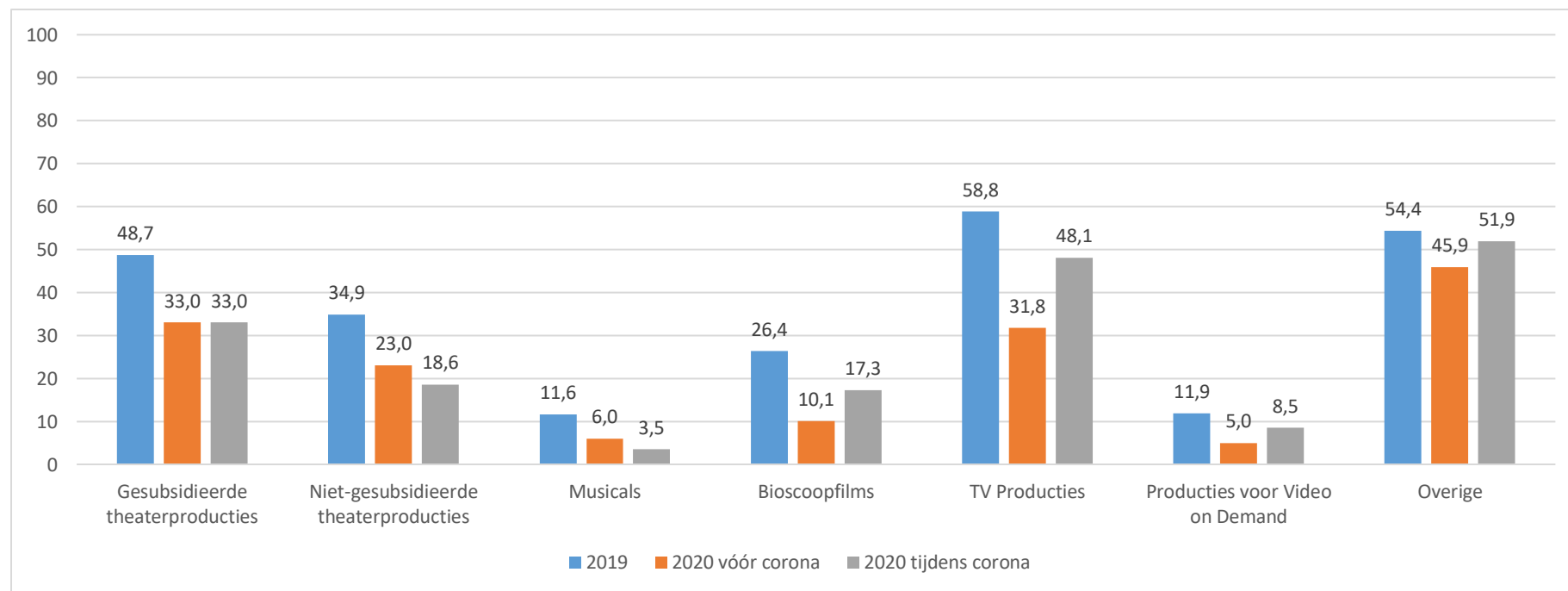
Voorkeur: loondienst c.q. zelfstandig

We hebben gevraagd naar de reden dat mensen die niet in loondienst werken ook het liefst als zelfstandige willen werken. Dit geldt voor 116 acteurs (37 procent). Zij motiveren deze keuze vooral door te wijzen op de grote diversiteit aan klussen en projecten, op het grote aantal wisselende opdrachtgevers en op de verschillende rollen die ze als zelfstandig werkend acteur kunnen en willen blijven spelen: 'ik zou niet één bedrijf kunnen bedenken waar ik alles zou kunnen doen wat ik nu doe.' Het gevoel van vrijheid, onafhankelijkheid, afwisseling, en behoud van controle op financiën ('bepaal graag zelf welk geld er naar bijvoorbeeld pensioenpotjes gaat') worden ook genoemd. Ook het gegeven dat men wordt aangespoord projecten als freelancer op te pakken, c.q. dat freelancewerk met name bij korte klussen de standaard is geworden. Wat meespeelt: '...daarnaast is het in loondienst met verschillende opdrachten bijna niet te doen om ww op te bouwen, dan kan ik dus beter meer omzet draaien en zelf iets opzijzetten.' Loondienst lijkt dus in de praktijk van acteurs veel van de traditionele arbeidsrechtelijke voordelen verloren te hebben. 'Ik kan me voorstellen dat als je lange projecten hebt dat loondienst dan chiller is.'

Werkzaamheden

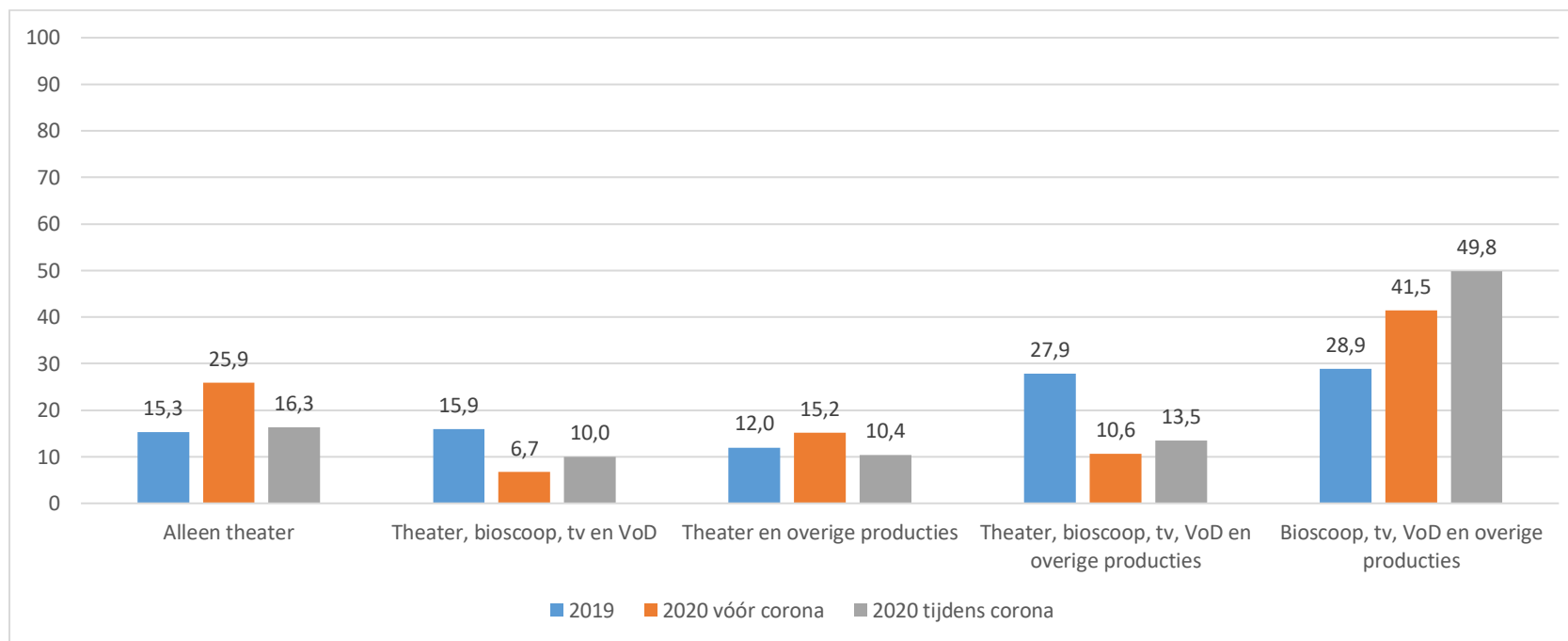
Producties

Acteurs werken, zoals al hierboven duidelijk werd, aan veel verschillende producties. Bijna de helft werkt in 2019 in gesubsidieerde theaterproducties en vier op de tien in niet-gesubsidieerde. Bijna 12 procent werkt in musicals, ruim een kwart in bioscoopfilms, zes op de tien in TV-producties, 12 procent in Video-on-Demand (VoD)-producties en meer dan de helft in overige producties, zoals stemmenwerk, documentaires, animaties, sketches en rollenspel. Het coronajaar 2020 laat veel veranderingen zien. In de coronaperiode (vanaf maart 2020) werken nog maar 33 procent van de acteurs in het gesubsidieerde en 19 procent niet-gesubsidieerde theater. Musicalen vallen zo goed als weg. Na intrede van corona werkt nog maar 17 procent in bioscoopfilms en ook het werken in TV-producties daalt sterk (naar 48 procent). Werk aan VoD en overige producties blijft relatief overeind. In de coronaperiode werkt 9 procent in VoD-producties en 52 procent in overige producties. De volgende figuur laat de ontwikkelingen zien, ook voor de periode van 2020 dat er nog geen coronavirus rondging.

Figuur 2: Werkzaamheden van acteurs in 2019 en in 2020 vóór en tijdens de coronacrisis (%)

We hebben een overzicht gemaakt van acteurs die alleen in bepaalde of die juist in een aantal verschillende producties spelen. De volgende figuur geeft een beeld van deze zogenaamde acteursprofielen. Later splitsen we de resultaten uit naar deze acteursprofielen.

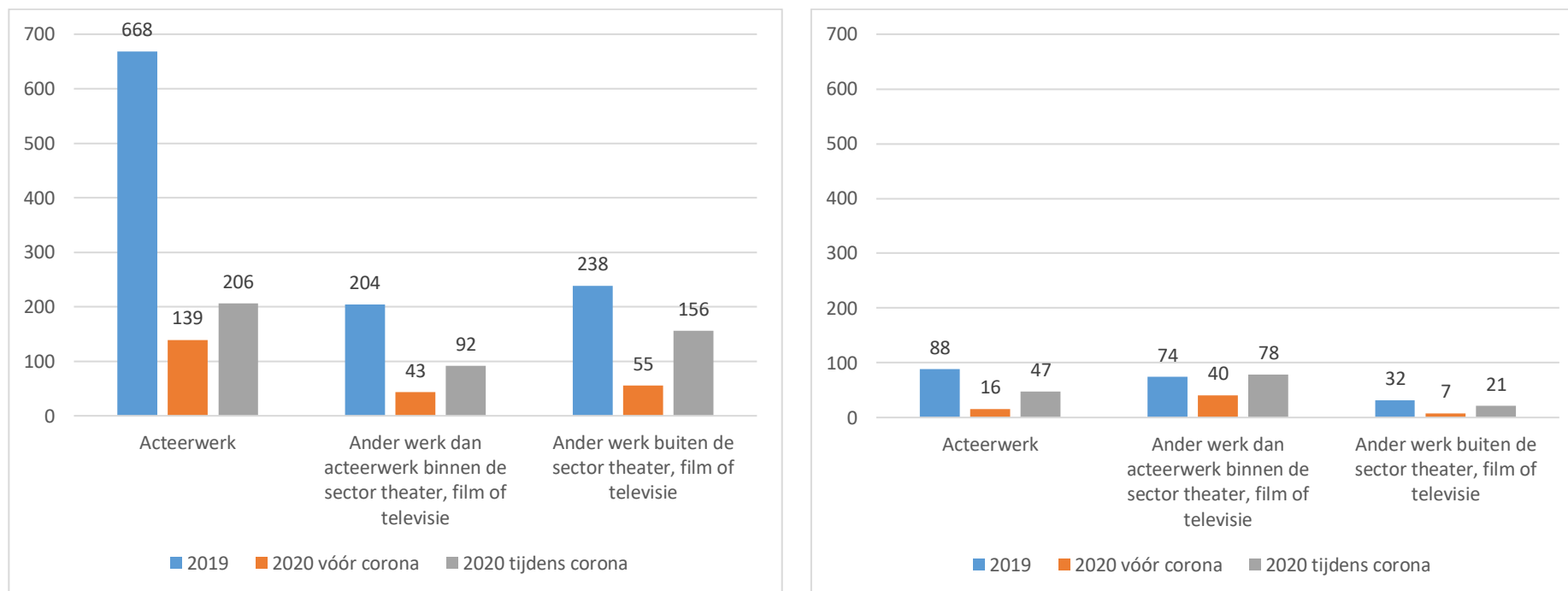
Figuur3: Werkzaamheden van acteurs in 2019 en in 2020 vóór en tijdens de coronacrisis (%)

We zien een lichte afname van het aantal acteurs in bijna alle productievormen, naast een duidelijke toename van het aantal acteurs dat werkt aan bioscoop-, tv-, VoD- en overige producties (zoals bij voorbeeld stemmenwerk). Combinaties van werk in het theater met werk in andere producties dalen over het algemeen.

Uren

Acteurs hadden bijna 700 uur aan betaald acteerwerk in 2019. In de bijna drie maanden voor corona in 2020 toesloeg was dat 140 uur en de bijna negen maanden daarna in 2020 bijna 210 uur. Ofwel de inzet voor betaald acteerwerk daalt van bijna 700 uur in 2019 naar 350 uur in 2020. Een halvering. De

volgende figuren laten dit nog eens zien. De betaalde uren die besteed worden aan acteren, werk in de sector, anders dan acteren, en aan werk buiten de sector staan in de linker figuur en de onbetaalde uren in de rechter figuur. Het lijkt er niet op dat acteurs meer onbetaalde uren zijn gaan werken, niet in het acteerwerk en ook niet in de sector of buiten de sector.

Figuur 4: Betaalde (linker figuur) en onbetaalde (rechter figuur) uren acteerwerk, werk in de sector, werk buiten de sector (uren)

Weggefallen werk door corona

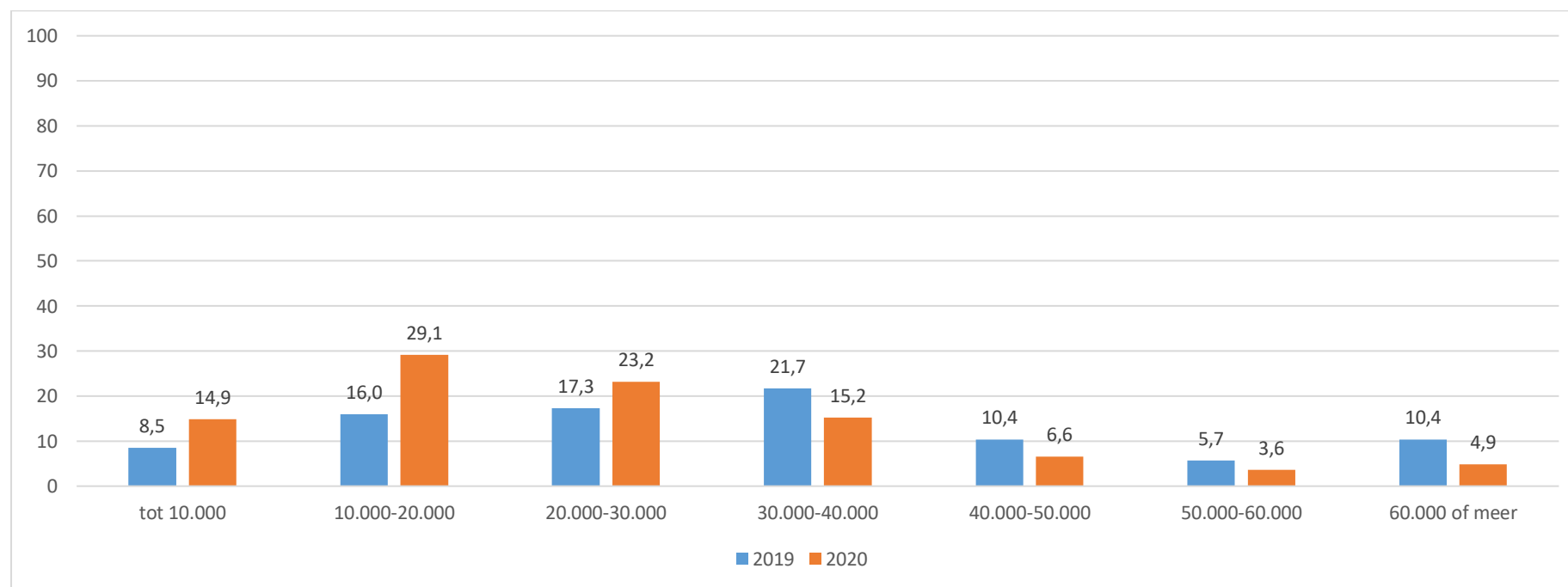
Er is een open vraag gesteld over wat er aan werk is weggefallen. Op deze vraag kwam een overweldigend aantal reacties. Met veel detail gaven de acteurs aan dat vele voorstellingen, complete tournees, maar ook vele opdrachten, trainingswerk, inspreekwerk, commercials, televisie- en filmwerk werden geannuleerd of 'werden opgeschoven en vervolgens weer weggefallen.' Ook audities vielen weg: 'geen audities meer, als die er zijn vooral voor commercials, maar niet voor tv/film, theater is al helemaal dood.' Een zeer kleine groep acteurs (zo'n 4 procent) geeft aan dat er nauwelijks wat is weggefallen. Sommigen schrijven: 'niet veel, alleen het camera acteren en trainingsacteren heeft even stilgelegen, maar na 2 maanden begon het weer te

lopen.' Of: 'Ik werk voornamelijk als trainingsacteur, van medio maart tot en met juli werd 80 procent van de trainingen geannuleerd, waarvan een groot deel gelukkig online kon worden ingehaald, via zoom, teams, etc.'

Verdiensten

Bruto persoonlijk jaarinkomen

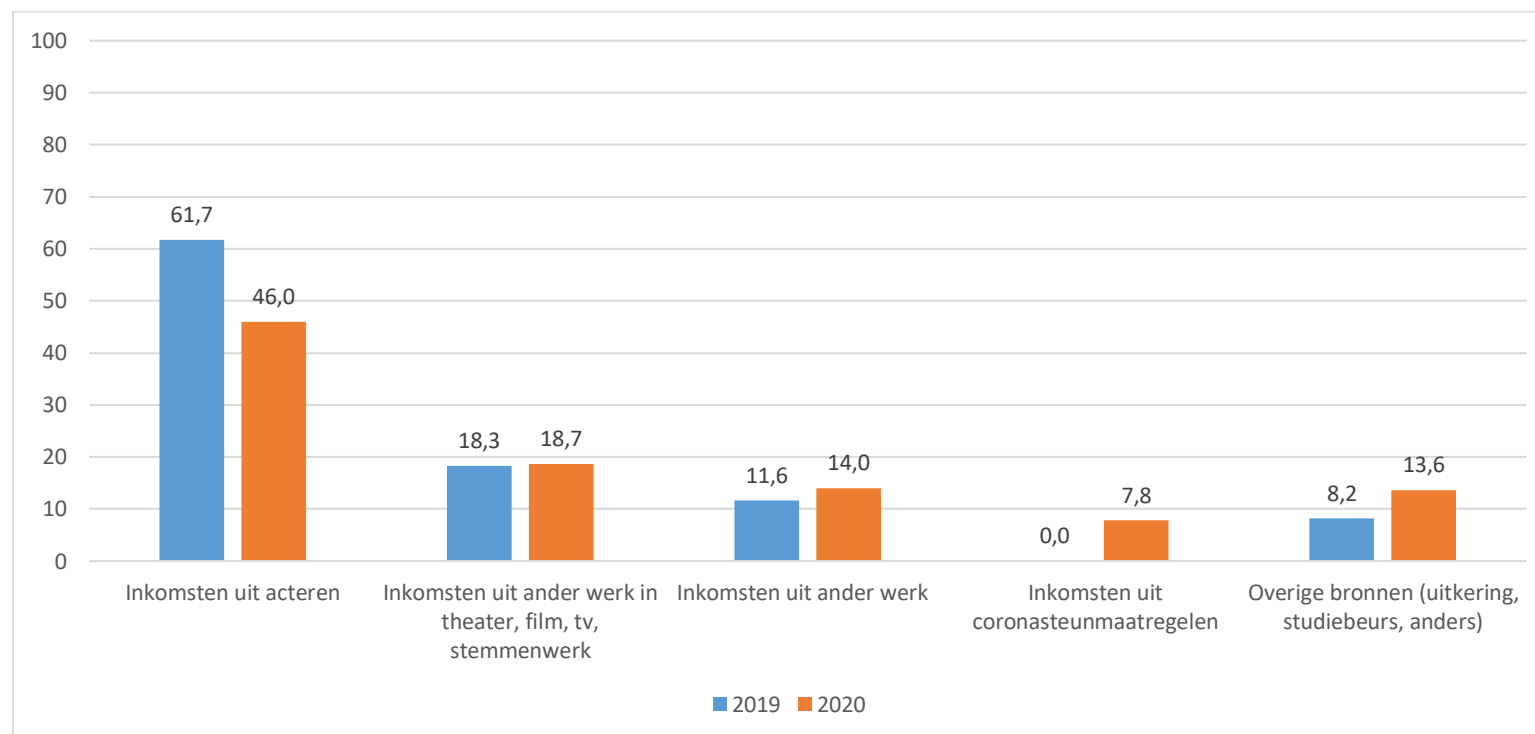
We hebben gevraagd naar het bruto persoonlijk jaarinkomen in 2019 en in 2020. In de vragenlijst hebben we toegelicht dat we met dit inkomen het totaalbedrag van het inkomen bedoelen waarover nog belasting en premies betaald moeten worden en dat het om alle inkomsten gaat, zowel uit arbeid in loondienst en/of zelfstandige beroepsuitoefening in de sector of uit eventuele andere werkzaamheden, beurzen, uitkeringen, etc. Figuur 5 laat de resultaten zien. Gemiddeld genomen vallen acteurs in 2019 in de categorie 30.000-40.000 euro. Ook de mediaan (het middelste bedrag: 50 procent heeft minder, 50 procent heeft meer) valt in die categorie. Gemiddeld wordt in 2019 36.518 euro verdiend (mediaan 35.000 euro). In 2020 daalt dat met bijna 10.000 euro naar 26.838 euro (mediaan 25.000 euro). Er is wel ongelijkheid: 25 procent verdient minder dan 20.000 euro bruto in 2019 tegen ruim tien procent die 60.000 euro bruto of meer verdient. In 2020 verdient 44 procent tot 20.000 euro verdient en nog maar vijf procent meer dan 60.000 euro.

Figuur 5: Bruto persoonlijk jaarinkomen 2019 en 2020 in categorieën euro's (%)

Inkomstenbronnen

Er is nagegaan wat de inkomstenbronnen in dit jaarinkomen in 2019 en in 2020 zijn. Acteurs konden opgeven hoeveel procent uit acteerwerk komt, hoeveel uit ander werk in de sector, hoeveel uit werk buiten de sector en hoeveel uit coronasteunmaatregelen en uit overige inkomsten (uitkering, studiebeurs, anders). De volgende figuur geeft de cijfers.

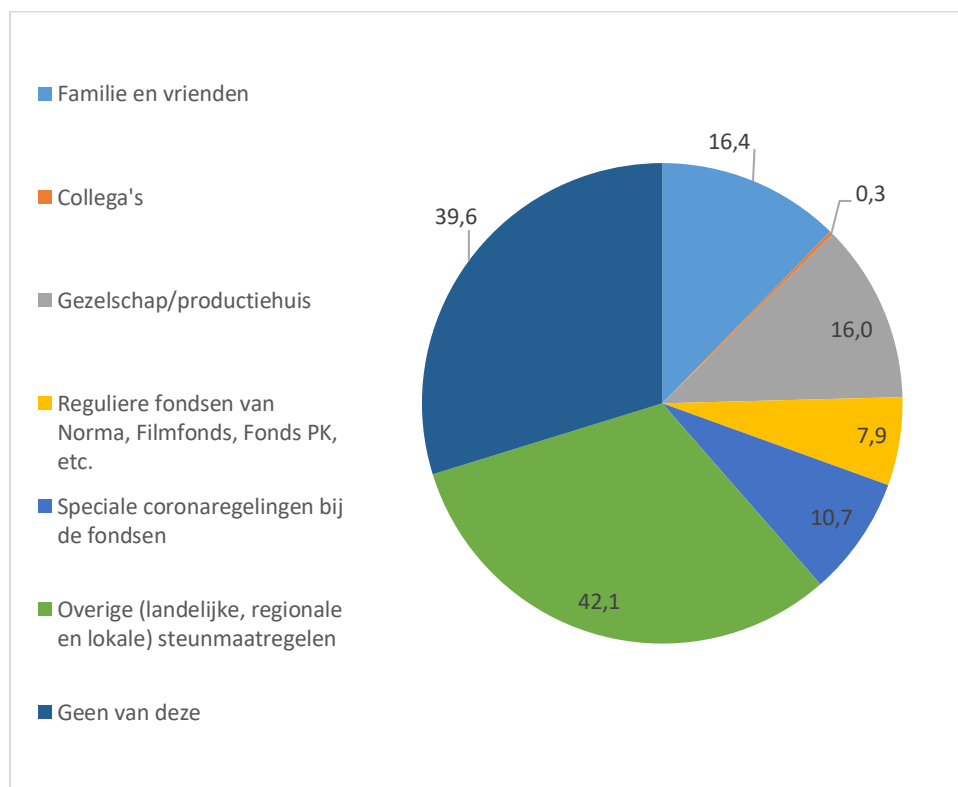

Figuur 6: Inkomstenbronnen (%)

We zien de val in het inkomen uit acteren weer terug. De inkomsten uit ander werk (buiten de sector) nemen in 2020 toe, net als die uit overige bronnen. Voor de acteurs komt in 2020 nog geen acht procent van het inkomen uit de coronasteunmaatregelen.

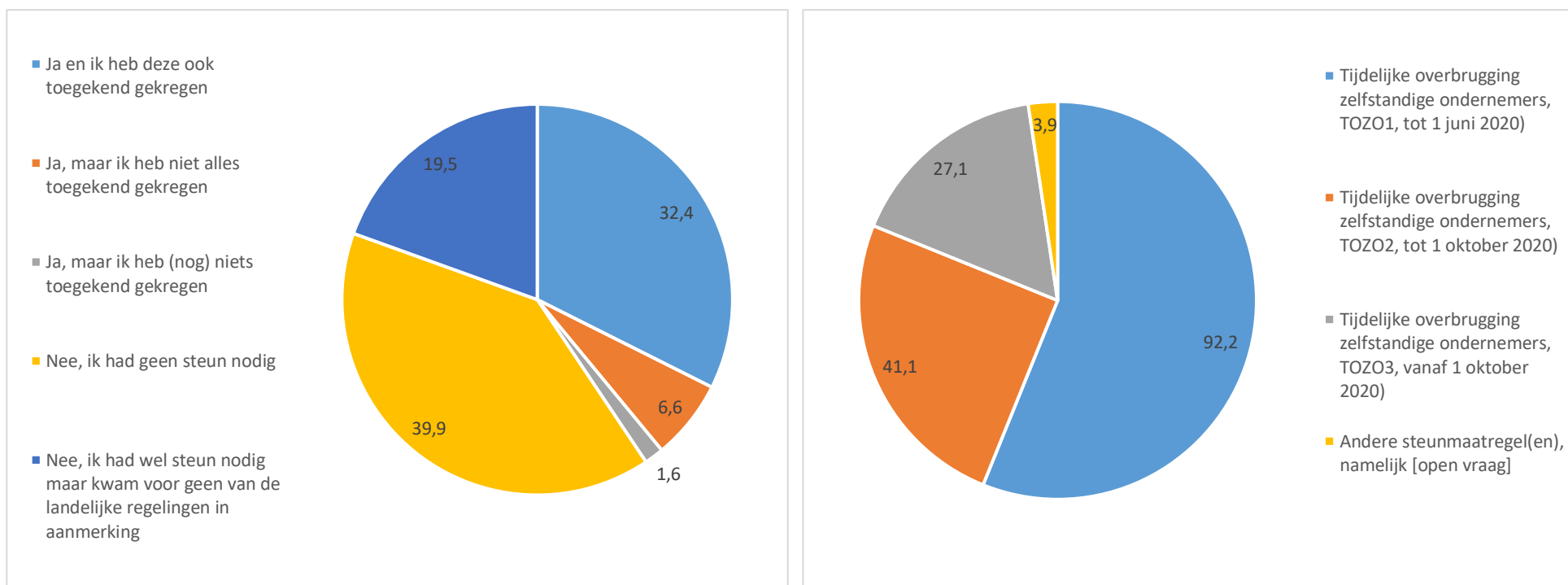
Steunmaatregelen

Via meerdere vragen is inzicht verkregen in de ondersteuning die acteurs hebben ondervonden, bijvoorbeeld via het eigen netwerk en via de steunmaatregelen van de verschillende overheden. Eerst de algemene vraag of men financiële steun heeft gehad van familie tot en met overheid. De volgende figuur geeft de antwoorden.

Figuur 7: Van wie heeft met financiële steun gehad? (%)

Zestien procent heeft steun van familie en vrienden gehad, ruim 40 procent via de overheidsmaatregelen. Financiële steun van collega's is nauwelijks verkregen. Wel van de fondsen: acht procent via reguliere regelingen en elf procent via special coronamaatregelen bij de fondsen. 40 Procent zegt van niemand steun te hebben gehad.

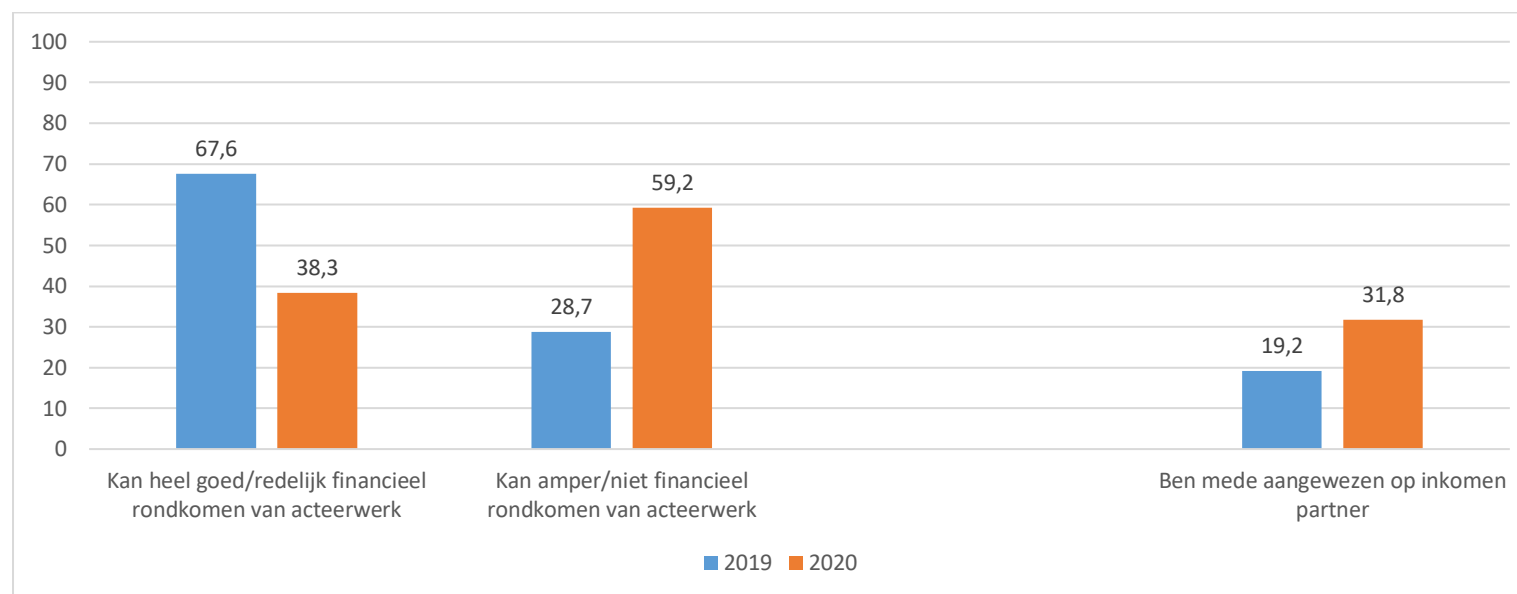

Figuur 8: Aanvraag gedaan voor landelijke steunmaatregelen (linker figuur) en welke dan (rechter figuur) (%)

40 Procent zegt ook geen steun vanuit de landelijke coronasteunmaatregelen nodig te hebben gehad. Een derde heeft steun gevraagd en gekregen. Vooral TOZO1 (tot 1 juni 2020) is door de acteurs aangevraagd, maar een substantieel deel heeft ook TOZO2 (tot 1 oktober 2020) en TOZO3 (vanaf 1 oktober) aangevraagd.

Een klein aantal acteurs heeft lokale steunmaatregelen aangevraagd (twee procent) en een alweer wat groter aantal heeft andere maatregelen genomen (21 procent). Uit de toelichting op de laatste vraag blijkt het vooral te gaan om het verlagen van (vaste) kosten, het bezuinigen, maar ook het aanspreken van spaargeld, het aanvragen van een uitkering en/of het zoeken naar ander werk of omscholing worden genoemd.

Rond kunnen komen en het inkomen van een partner

Figuur 9: het financieel kunnen rondkomen van acteerwerk en het aangewezen zijn op inkomen van een partner (%)

Kon in 2019 nog ruim twee derde van de acteurs goed rondkomen van acteerwerk, in 2020 is dat nog maar vier op de tien acteurs. Zes op tien zegt in 2020 amper of niet te kunnen rondkomen. In 2019 was nog 20 procent, in 2020 bijna 32 procent aangewezen op het inkomen van een partner om in de kosten van het eigen levensonderhoud en dat van eventuele gezinsleden te voorzien.

Scenario's

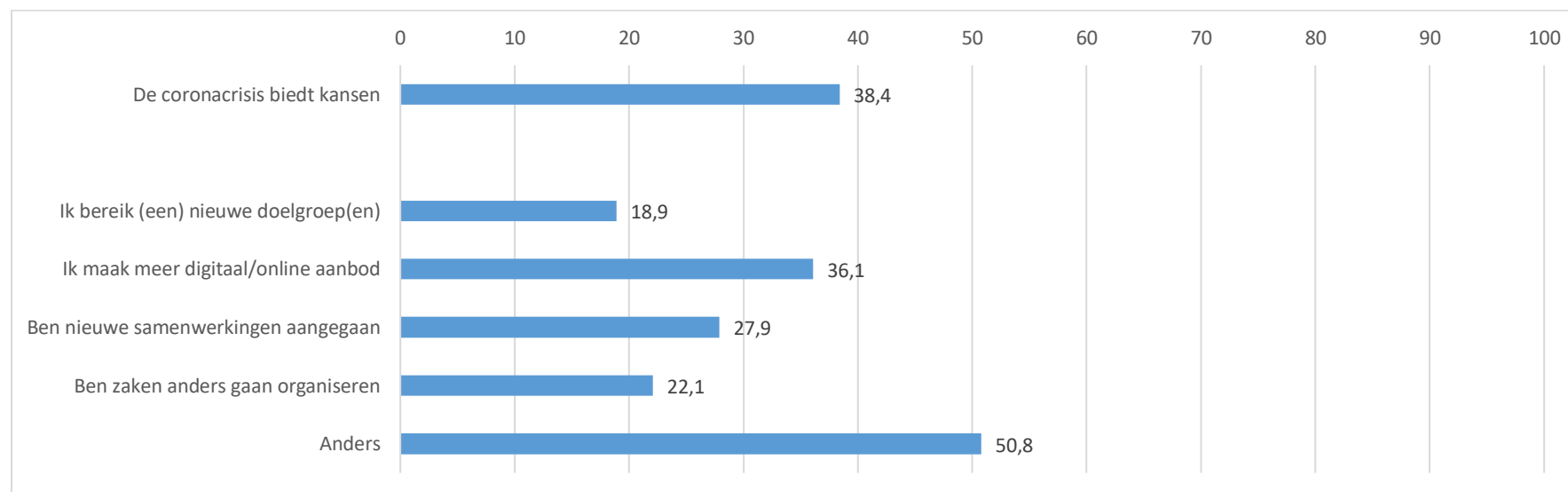
Het voorgaande maakt benieuwd naar de inschatting van de toekomst. We hebben gevraagd naar het inhalen van werk, de kansen die corona eventueel biedt, de perspectieven die men heeft om als acteur actief te blijven dan wel om bij- of om te scholen. Ook vragen we naar de verwachte inkomensontwikkeling.

Inhalen van werk

Slechts vijf procent zegt dat al het werk dat nu niet wordt uitgevoerd, later volledig wordt ingehaald. Zo'n 50 procent zegt dat ten dele het geval zal zijn en een derde denkt dat er geen uitgesteld werk uitgevoerd gaat worden.

Biedt de coronacrisis kansen?

Ja, zegt maar liefst (bijna) 40 procent, de coronacrisis biedt ook kansen. Zes op de tien denkt van niet. Welke kansen dan? Zie de volgende figuur.

Figuur 10: Kansen geboden door de coronacrisis (%)

Meer online aanbod, nieuwe samenwerkingen, bereik onder nieuwe groepen en zaken anders gaan organiseren worden genoemd als kansen die de coronacrisis biedt. Ruim de helft ziet 'andere' kansen. We hebben gevraagd om toelichtingen bij de nieuwe samenwerkingen, andere organisatie van zaken

en het laatste, de 'andere' kansen. Men is gaan schrijven, gaan filmen, gaan regisseren, gaan schilderen (vaak onbetaald) en dat vaak met nieuwe mensen of een zelf opgericht gezelschap. Ook begeleiding van studenten en coaching worden als nieuwe samenwerkingen genoemd. Bij het anders organiseren noemt men het werken aan langlopende projecten nu er meer tijd ontstond. Ook het werken aan eigen ontwikkeling, het werken aan meer kleine projecten 'het bewuster grenzen stellen en meer rust pakken' worden genoemd, naast het werken aan het 'coronaproof' maken van voorstellingen. Onder de noemer 'anders' vallen veel reacties die vooral lijken neer te komen op 'het gaan nadenken over mijn doelen', 'evaluatie in welke richting ik professioneel op wil', 'meer tijd om creatieve plannen uit te werken.' En: 'de coronacrisis biedt mij niet per se kansen binnen het theatervak; wel heeft het me rust en ruimte voor mezelf en nieuwe gedachten opgeleverd, nieuwe investeringen en wensen voor de toekomst, deels ook los van het kunstvak.' Vaak wordt in dit kader ook het schrijven genoemd, aan eigen werk of aan vertalingen.

Acteur blijven en bij- of omscholing

Zo'n 90 procent zegt beroepsmatig acteur te blijven het komende jaar. Iets meer dan tien procent gaat iets anders doen. Bijna 30 procent wil zich laten bij- of omscholen voor een ander beroep, maar wil hiernaast als acteur beroepsmatig actief blijven. Slechts één procent zegt zich te laten bij- of omscholen voor een ander beroep en dan te stoppen als acteur.

Ontwikkeling inkomsten en financiële problemen

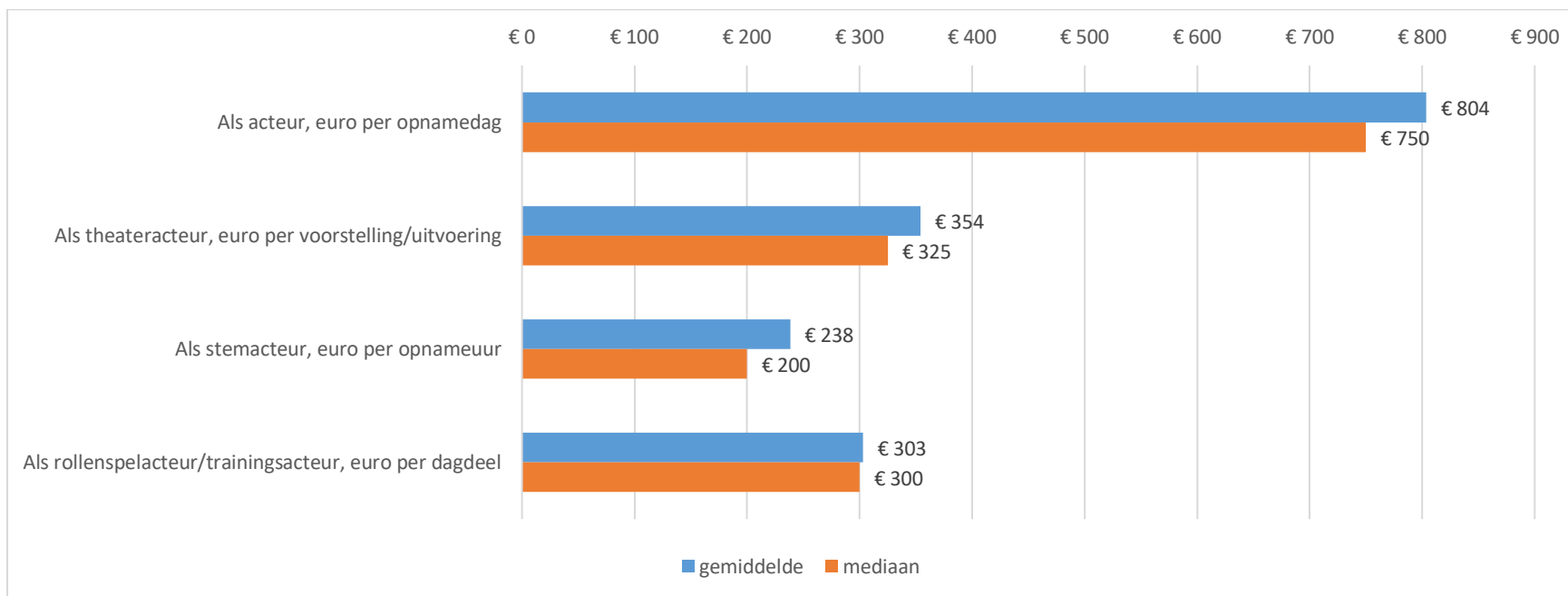
Gemiddeld genomen denken acteurs dat de inkomsten uit acteren, ander werk in de sector en ander werk buiten de sector in de komende twee jaar gelijk blijven. Zo'n 33 procent denkt dat de inkomsten uit acteren (sterk) zullen stijgen, tegen 38 procent die denkt dat de inkomsten (sterk) zullen dalen. Verdeeldheid dus. Ongeveer vijf procent zit nu al in de financiële problemen, 17 procent denkt dat dat de komende zes maanden gaat gebeuren, 12 procent na zes maanden. Dit moet je afzetten tegen 27 procent die zegt niet in de financiële problemen te raken en bijna 40 procent die het (nog) niet weet. Kortom, vijf procent zit al in de financiële problemen, ruim drie op de tien acteurs voorzien in de financiële problemen te raken, en drie op tien niet; voor 40 procent is het nog ongewis is.

Tariefafspraken

Aan het eind van de vragenlijst is nog een actueel thema, voortvloeiend uit de discussie over 'fair practice', aangesneden: tarieven voor het werk als acteur en het maken van afspraken over tarieven.

Tarieven

Wat vinden acteurs goede tarieven of honoraria voor hun werk? De volgende figuur toont de resultaten in gemiddelden en in medianen (de doorsnee: 50 procent valt eronder, 50 procent erboven). Rond de 800 euro gemiddeld en 750 euro doorsnee vinden acteurs een goed tarief per opnamedag.

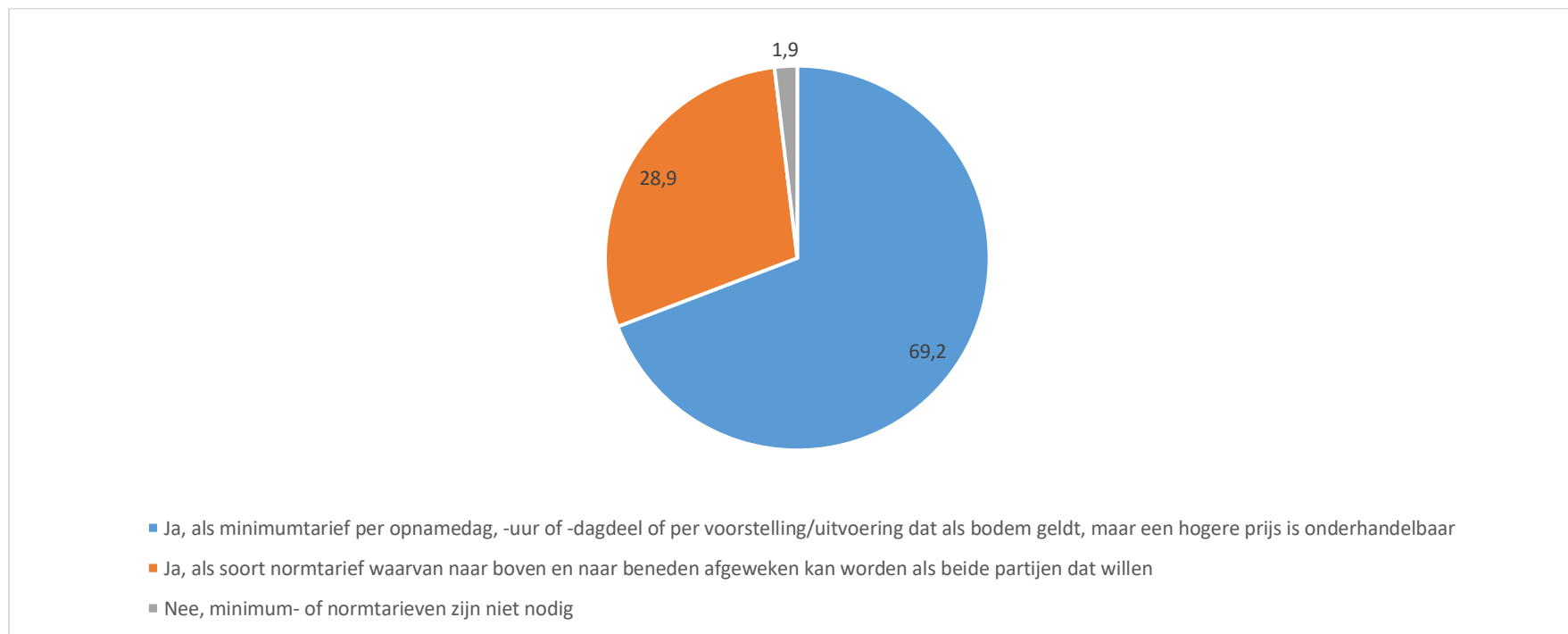

Figuur 11: Tarieven naar soorten acteerwerk (euro)

Per voorstelling zou een gemiddeld honorarium van 350 euro goed zijn (doorsnee 325 euro), voor een stemacteur is dat 240 euro per opnameuur gemiddeld (200 doorsnee) en voor een rollenspel-/trainingsacteur zo'n 300 euro gemiddeld per dagdeel (en doorsnee).

Minimum- of normafspraken

Een grote meerderheid van 70 procent is voor het afspreken van minimumtarieven die als bodem gelden waarbij alleen een hoger prijs onderhandelbaar is. Bijna 30 procent wil een normtarief waarvan naar boven en naar beneden kan worden afgeweken als beide partijen dat willen. Slechts twee procent is tegen het maken van beide vormen van afspraken.

Figuur 12: Moeten tarieven worden vastgelegd als minimum- of als normtarief? (%)

Verschillen tussen acteurs

We leggen een aantal hoofdresultaten uiteen naar kenmerken van de acteurs, te weten (met tussen haakjes het aantal [n] respondenten):

- Arbeidspositie
 1. Alleen in loondienst (n=30)
 2. Alleen verloning (n=48)
 3. Alleen zelfstandige en/of in eigen producties (n=192)
 4. Combinaties (n=48)
- Acteursprofielen
 1. Alleen theater (n=47)
 2. Theater, bioscoop, tv en VoD (n=49)
 3. Theater en overige producties (n=37)
 4. Theater, bioscoop, tv, VoD en overige producties (n=86)
 5. Bioscoop, tv, VoD en overige producties (n=89)
- Ervaringsjaren
 1. Als acteur gestart vóór 1997 (n=101)
 2. Als acteur gestart tussen 1997-2006 (n=105)
 3. Als acteur gestart 2007 of later (n=112)
- Gezinssituatie
 1. Alleenstaand (n=124)
 2. Woont samen met partner zonder kinderen (n=66)
 3. Woont samen met partner en kinderen (n=128)
- Sekse
 1. Vrouw (n=144)
 2. Man (n=166)

We kijken naar verschillen in gewerkte uren als acteur, de verdiensten en het percentage inkomsten uit acteerwerk, het kunnen rondkomen van acteerwerk en het aangewezen zijn op het inkomen van een (eventuele) partner, de verkregen ondersteuning vanuit coronasteunmaatregelen de gewenste tarieven en de soort tariefafspraken. We toetsen de verschillen eerst op significantie en dan kijken we of de samenhang redelijk te noemen is. Pas als dat samen het geval is, worden de verschillen als noemenswaardig opgevat en hieronder vermeld.

In loondienst, verloning, zzp'er of combinaties

Er zijn bezien naar arbeidspositie geen verschillen in het aantal betaalde uren acteerwerk in 2019 en vóór corona in 2020. Wel tijdens corona in 2020: acteurs die alleen in loondienst werken en in combinatieposities (deels loondienst, verloning, en/of zelfstandige) werken meer dan 300 uur betaald als acteur tegen gemiddeld 150 uur voor acteurs die alleen in verloning of alleen als zelfstandige werken. Zowel in 2019 als in 2020 is er geen verschil in bruto jaarinkomen voor de verschillende arbeidsposities. Wel in het percentage van inkomen dat in 2020 uit acteerwerk komt. Dat is bij acteurs in loondienst 67 procent. Bij de overige groepen gemiddeld 43 procent. De eerste groep geeft ook vaker aan te kunnen rondkomen van acteerinkomsten. Ruim de helft van de zelfstandig werkenden heeft een beroep gedaan op (landelijke, regionale en lokale) steunmaatregelen, tegen 25 procent gemiddeld bij de andere groepen. Ook 50 procent van de zelfstandigen heeft de landelijke steunmaatregelen ook toegekend gekregen. Twee derde van de acteurs in loondienst en acteurs die in verloning werken zegt ook geen steun nodig te hebben. Dat is slechts een kwart van de zelfstandigen die dit zegt. Bijna zes op tien van hen heeft TOZO1 (die liep tot juni 2020) gehad. Er zijn geen verschillen in de gewenste tarieven en het maken van tariefafspraken. Ongeacht arbeidspositie geldt hier het landelijke beeld.

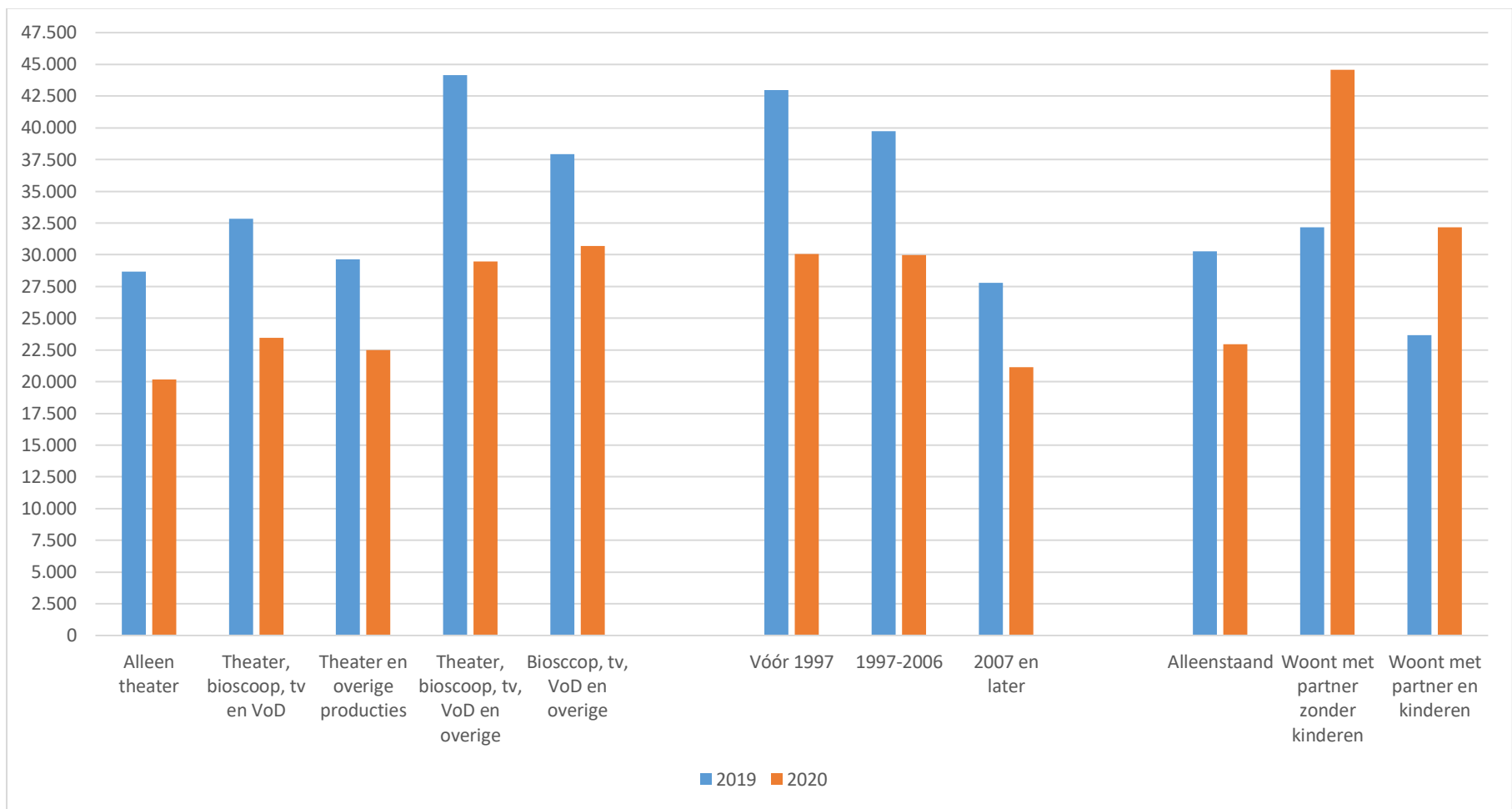
Acteursprofielen

Er zijn veel verschillen naar het profiel van de acteurs. Theateracteurs en acteurs die theater, bioscoop, tv en VoD combineren maken veel meer betaalde uren als acteur in 2019: gemiddeld 900 uur. De laatste groep doet dat ook nog in coronatijd: 320 euro tegen gemiddeld 190 uur bij de andere groepen. De 'omnivore' acteurs, dat wil zeggen acteurs die zowel theater, bioscoop, tv, VoD en overige producties, zoals stemmenwerk, doen, verdienen gemiddeld 44.000 euro bruto in 2019. Ook acteurs die niet in het theater werken, maar werken voor bioscoop, tv, VoD en overige producties verdienen meer dan gemiddeld met 38.000 euro bruto in 2019. In 2020 zakten alle inkomens in en verdienen de omnivoren en laatstgenoemde groep beide rond de 30.000 euro. De andere groepen blijven steken op 22.000 euro bruto op jaarbasis. Zie onderstaande figuur voor de samenvatting waarin ook al de (significante en noemenswaardige) inkomensverschillen naar ervaringsjaren en gezinssituatie vermeld staan.

Alleen de groep acteurs die niet in theater zit heeft in 2019 ongeveer 45 procent inkomsten uit acteerwerk. Bij de andere groepen ligt dat in 2019 tussen de 60 (alleen theater) en 75 procent (theater, bioscoop, tv en VoD). Voor de laatste groep blijft in 2020 het aandeel inkomsten uit acteerwerk rond de 65 procent. Bij de andere groepen daalt het naar 40 tot 50 procent.

Redelijk rondkomen van acteerwerk kunnen gemiddeld alle acteurs in 2019. Het meest nog de 'omnivore' acteurs en het minst nog de acteurs die actief zijn voor bioscoop, tv, VoD en overige productie. In 2020 blijven deze verschillen bestaan maar zakt het voor iedereen in, dat wil zeggen dat gemiddeld alle typen acteurs zeggen amper rond te kunnen komen van acteerwerk.

De acteurs denken afhankelijk van hun profiel expliciet anders over tarieven. Per opnamedag zouden acteurs die behalve in theater ook voor bioscoop, tv en VoD werken en de 'omnivore' acteurs (die alle rollen combineren) meer dan 850 euro wenselijk vinden. Bij de andere groepen ligt dat gemiddeld op 725 euro. Acteurs die theater en overige producties (zoals stemmenwerk) combineren vinden 139 euro per opnameuur voldoende voor een stemacteur. Bij de andere groepen is dat gemiddeld 260 euro met een uitschieter naar 305 euro voor acteurs die rollen in theater, bioscoop, tv en VoD combineren (en geen stemmenwerk doen).

Figuur 13: Bruto jaarinkomsten naar acteursprofiel, ervaringsjaren en gezinssituatie (euro)

Ervaringsjaren

Ook naar ervaringsjaren zijn er verschillen in de bruto jaarinkomens. Zoals te verwachten verdienen acteurs die al van vóór 1997 beroepsmatig actief zijn het meest, rond de 43.000 euro gemiddeld, tegen bijna 40.000 euro voor acteurs die in de jaren 1997-2006 actief zijn geworden en 28.000 euro voor acteurs die

vanaf 2007 professioneel acteur zijn. Zie bovenstaande figuur. In 2020 daalt het inkomen sterk en ontlopen de twee meest ervaren groepen elkaar niet veel: zij verdienen dan nog maar ongeveer 30.000 euro bruto. De jongste groep zakt in 2020 weg tot 21.000 euro bruto. De jongste groep had in 2019 nog 70 procent van het inkomen uit acteerwerk tegen 55-60 procent bij de twee ervarener groepen.³ In 2020 zijn de verschillen niet langer significant. Bij alle drie de groepen schommelt het in 2020 rond de 45 procent gemiddeld.

De oudere groepen zijn ook veel vaker afhankelijk van het inkomen van een partner om in het eigen levensonderhoud en dat van gezinsleden te kunnen voorzien. Dat is 2019 en in 2020 zo.

De twee jongste groepen hebben duidelijk meer een beroep gedaan op steunmaatregelen tijdens corona. Rond de 50 procent voor beide groepen gemiddeld tegen 25 procent onder de meest ervaren groep. Van deze laatste groep zegt ook 55 procent dat ze geen steun nodig hebben tegen een derde gemiddeld van de jongste groepen. Deze laatste groepen heeft 45 procent ook TOZO1 gehad tegen 20 procent onder de oudste, meest ervaren groep.

Hoe ervarener de groep acteurs des te hoger de tarieven die zij wenselijk vinden: gemiddeld 910 euro voor een opnamedag en 385 euro voor een voorstelling, vindt de oudste groep acteurs. Bij de twee jongste groepen is dat gemiddeld respectievelijk 750 euro en 345 euro. Opnieuw zijn er geen verschillen in de perceptie van het soort afspraken dat over tarieven gemaakt moet worden. Alle groepen zijn in meerderheid voor minimumtarieven.

Gezinssituatie

Er zijn minder noemenswaardige verschillen naar gezinssituatie van acteurs. Het inkomensverschil is er wel één (zie bovenstaande figuur), net als het aangewezen zijn op het inkomen van een partner en het wenselijke tarief per opnamedag. De acteurs die met een partner en kinderen samenwonen verdienen gemiddeld bijna 45.000 euro bruto per jaar in 2019, tegen 30.000 euro voor alleenstaanden en 32.000 euro voor acteurs die met alleen een partner samenwonen. De inkomens van alle groepen zakken in in 2020 maar de verschillen blijven overeind: 32.000 euro nu voor acteurs met een partner en kinderen tegen 23.000-24.000 voor de andere groepen.

Aangewezen op het inkomen van een partner is in 2019 bijna 20 procent van acteurs met een partner zonder kinderen tegen 36 procent van de acteurs die een partner en een gezin hebben. Dat stijgt sterk in 2020 en wel naar 41 en 57 procent respectievelijk.

Het wenselijke tarief voor een opnamedag is volgens alleenstaanden 785 euro. Acteurs met een partner zonder kinderen noemen 720 euro en die met partner en kinderen 865 euro.

Sekse

Er is maar één noemenswaardig verschil naar sekse van de acteurs. In 2019 verdienden vrouwelijke acteurs gemiddeld 30.200 euro bruto op jaarbasis tegen 41.500 euro voor mannelijke acteurs. Dat verschil is verdwenen in 2020. Nota bene: er zijn geen noemenswaardige verschillen in het gemiddelde aantal voor acteerwerk betaalde uren, niet in 2019 en niet in 2020. Ook niet naar het percentage inkomsten dat uit acteerwerk is verkregen.

³ We noemen hier de groepen met reden jonger of ouder. Leeftijd en ervaringsjaren hangen samen. De groep die beroepsmatig actief is van vóór 1997 is gemiddeld genomen geboren in 1962. De acteurs die actief zijn tussen 1997-2006 is dat 1977 en voor die actief zij na 2007 is het 1988, alles gemiddeld genomen.

Conclusies

Ons onderzoek naar effecten van corona op acteurs in Nederland levert verschillende inzichten op. We vatten de resultaten concluderend samen, daarbij inzoomend op de veranderingen die er met corona in de loop van 2020 onder acteurs zijn opgetreden.

Profiel

Acteurs zijn gemiddeld 44 jaar en hebben zo'n 20 jaar ervaring, twee derde woont in Amsterdam, vier op tien is alleenstaand, zes op tien werkt uitsluitend als zelfstandige. Zelfstandigen die ook niet in loondienst willen noemen het grote aantal klussen dat werken in loondienst bemoeilijkt, het gevoel van vrijheid en zelfstandigheid maar ook zien zij dat traditionele voordelen van loondienst niet per se vanzelfsprekend zijn. Bij voorbeeld door vele kortlopende projecten is het niet eenvoudig om (ww-)rechten op te bouwen die bij loondienst horen.

Werkzaamheden

Door corona zien we in 2020 (ten opzichte van 2019) een stijging in het aantal acteurs dat niet in het theater maar voor bioscoopfilms, tv, VoD en overige producties (zoals stemmenwerk) actief is. Tegelijk daalt het aantal dat dit werk combineert met theaterwerk. Ook het aantal betaalde uren acteerwerk daalt door corona: van 700 uur gemiddeld in 2019 naar 350 uur in 2020 (waarvan 140 uur van januari 2020 tot medio maart 2020; vóór het virus toesloeg). Er worden tal van voorbeelden genoemd van werk dat is weggevallen, van audities en voorstellingen tot hele tournees. Soms kon er werk online worden ingehaald.

Verdiensten

Wat betreft het bruto jaarinkomen vallen acteurs gemiddeld genomen in 2019 in de categorie 30.000-40.000 euro. Ook de mediaan (het middelste bedrag: 50 procent heeft minder, 50 procent heeft meer) valt in die categorie. Gemiddeld wordt in 2019 36.500 euro verdiend (mediaan 35.000 euro). In 2020 daalt dat met bijna 10.000 euro naar 26.850 euro (mediaan 25.000 euro). In 2019 verdient 25 procent minder dan 20.000 euro bruto. Dat stijgt naar 44 procent in 2020. Het aandeel inkomsten uit acteerwerk is 62 procent in 2019 en nog maar 46 procent in 2020. In 2020 is het aandeel inkomen uit coronasteunmaatregelen acht procent. Ruim 40 procent heeft steun via overheidsmaatregelen gehad. Iets meer dan 32 procent heeft landelijke steunmaatregelen aangevraagd en toegekend gekregen. Het gaat dan vooral om TOZO1 (de Tijdelijke Overbrugging Zelfstandige Ondernemers die tot 1 juni 2020 liep). Ook een kleine 40 procent zegt geen steun nodig te hebben (gehad). In 2019 kon 68 procent redelijk tot goed rondkomen van acteerwerk. In 2020 is dat nog maar 30 procent. Zes op de tien acteurs zegt in 2020 amper of niet te kunnen rondkomen.

Scenario's

Bijna vier op tien acteurs vindt dat corona ook kansen biedt. Er ontstaan nieuwe samenwerkingen, men gaat dingen anders organiseren en gaat andere dingen doen (schrijven, filmen, regisseren, etc.), maar ook neemt men nu tijd voor reflectie, verdieping en de eigen ontwikkeling. Zo'n 90 procent zegt beroepsmatig acteur te blijven het komende jaar. Bijna 30 procent wil zich laten bij- of omscholen voor een ander beroep, maar wil hiernaast als acteur beroepsmatig actief blijven. Zo'n 33 procent denkt dat de inkomsten uit acteren (sterk) zullen stijgen, tegen 38 procent die denkt dat de inkomsten (sterk) zullen dalen. Vijf procent van de acteurs zit nu al in de financiële problemen. Ruim drie op de tien acteurs voorzien in de financiële problemen te raken (ruim een vijfde tussen nu -eind december 2020- en de komende zes maanden), tegen drie op tien die dat niet zeggen te raken en 40 procent voor wie het nog ongewis is.

Tariefafspraken

Gemiddeld genomen vinden acteur 800 euro een goed tarief per opnamedag. Per voorstelling zou een gemiddeld honorarium van 350 euro goed zijn, voor een stemacteur is dat 240 euro per opnameur gemiddeld en voor een rollenspel-/trainingsacteur zo'n 300 euro gemiddeld per dagdeel. Een grote meerderheid van 70 procent is voor het afspreken van minimumtarieven die als bodem gelden waarbij alleen een hoger prijs onderhandelbaar is. Bijna 30 procent wil een normtarief waarvan naar boven en naar beneden kan worden afgeweken als beide partijen dat willen. Slechts twee procent is tegen het maken van beide vormen van afspraken.

Verschillen tussen acteurs

Acteurs in loondienst en zij die deels in loondienst, via verloning en/of als zelfstandige werken, hebben vergeleken met acteurs die alleen via verloning of als zelfstandige werken het dubbele aantal uren kunnen blijven maken tijdens corona (300 gemiddeld tegen 150). Loondienstacteurs hebben een groter aandeel in hun inkomen dat uit acteren komt, kunnen er ook nog vaker van rondkomen en zeggen ook vaker geen steun nodig te hebben. Vooral zelfstandigen hebben een beroep op steunmaatregelen gedaan.

Acteurs die werken in het theater en voor bioscoop, tv en Video on Demand (VoD) maken meer uren tijdens de coronacrisis in 2020 (320 uur tegen 190 uur bij andere groepen; was 900 in 2019). De 'omnivoren' (acteurs die zowel in theater werken, als voor bioscoop, tv, VoD en overige producties zoals stemmenwerk) en niet-theateracteurs die alle andere rollen combineren verdienen in 2020 het meest, 30.000 euro bruto (was 44.000 euro bruto voor omnivoren in 2019 en 38.000 voor niet-theateracteurs). Iedere acteur, ongeacht acteursprofiel, geeft in 2020 aan amper of niet rond te kunnen komen van acteerwerk. De 'omnivore' acteurs vinden 850 een redelijk tarief voor een opnamedag. De andere groepen denken aan 725 euro.

In 2020 is het inkomen van alle acteurs, ongeacht het aantal ervaringsjaren, flink gedaald. De twee meest ervaren groepen ontlopen elkaar niet veel met gemiddeld 30.000 euro bruto in 2020 (was tussen 40.000-43.000 in 2019). De jongste groep (begonnen als acteur na 2007) verdient 21.000 bruto (was 28.000 in 2019). De meest ervaren groep acteurs vindt 910 een redelijk tarief voor een opnamedag tegen 750 euro onder de twee minder ervaren groepen.

Acteurs met een partner en gezin verdienen in 2019 en het coronajaar 2020 meer dan alleenstaanden en acteurs die samenwonen met alleen een partner. In 2020 is 41 procent van de acteurs met een alleen een partner aangewezen op het inkomen van die partner (was 20 procent in 2019). Voor

acteurs met een partner en gezin is dat 57 procent (was 36 procent in 2019). Het aandeel van het inkomen dat uit acteerwerk komt is met 45 procent gelijk voor alle groepen, meer of minder ervaren, in 2020. De jongste groepen hebben meer ondersteuning vanuit de overheid aangevraagd en ontvangen. Rond de 50 procent tegen 25 procent voor de meest ervaren c.q. oudste groep. Deze laatste groep is in beide jaren, 2019 en 2020, ook meer aangewezen op het inkomen van een partner. Acteurs met een partner en kinderen denken aan 865 euro per opnamedag als een redelijk tarief tegen 720 euro voor acteurs die samenwonen met alleen een partner en 785 euro voor alleenstaanden.

Het verschil in bruto jaarinkomen tussen vrouwelijke en mannelijke acteurs was in 2019 nog flink met 30.000 euro voor vrouwen en 41.000 euro voor mannen. In het coronajaar 2020 is dat verschil verdwenen.